

ԱՐՁԱԳԱՆՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

4 май 1881 г. 15

ሂገው፣ ከታችኛው ቅጽ-ዘ

1. Հին ժամանակներ

Վանայ կղզեական պատմությունը երկու շրջան ունի, և. հին ժամանակները և նոր ժամանակները։ Առաջին կլ շրջանն ընկնում է 1870 թվականից հասցած Ստեփանյան օրերից մինչև 1870-ին կոստան և կըլայան երկրերը։ Վանայ կղզեական վիճակն էր այդ, որտեղ՝ կարելի է, որ հաղապար առնելու համար, հարկի կըլլար միանգամայն տեղեկություն հանուլ։ Այսօր կը խռովենք հին ժամանակները, յայտնի յօթուածի նիւթ կ'առնենք որո ժամանակները ։

Վստայցյոման դործող դասակարգը եւ բոլոր շարքերուն հասած երկուսը կրնան յիշատակել իրենց մեծ պիտիւնդը եւ իրենց հարստութիւնը։ Եւ այդ ինչ հերոսածանոթներն զարգցնելէն ելած են, հետեւացել նկարագրութեամբ այդ Ժամանակի կրթական գործին, նկարագրում եւ լինելու անոր արդիւնքներն։ Իսկ երբ կրթական ներկայի ձաակին նկարագրելու անկէք, յարկ երեստարածել ինչպէս ինչպէս լինելու արագորած կր լինելու։

Արք.¹ ինչպէս ասինք, հնէ ժամանակներից 1870-ին մինչև 1910-ին տարեկան ղեկավար անցնեալն առիւն ուր որ կրնա պատմութեան թելը գտնել: Այդ ժամանակաւ ալ իր երկու մասնաւոր ստորաբաժաններուն ունի, հեռախոսային հասն է դարձեալս: Անկող մօտ իրան տարի առաջ բնաւ. դպրոց չկար ի վերջ ժողովրդեան մէջ պարզ ընթերցողական ստորաբաժանի մը (թէ ի վերջ ժողովրդեան լի) ղեկը դիտողուն 4/100 չէր: Մինչ քանակապէս, վարդապետը, և տիրութեամբ այդ շնորհէ ունէին: Ժողովրդով որ այդ կարողութիւնն ունէր, կամ կզրի կը ձեռնադրուէր կամ բացաւ կը լինէր. աշխարհական կը դպրոցներուն (պաշտօն կը կոչուէր իմ մասնակին զիտուններն) մեծ մասաւ առական վարժոց կանիին իրենց ինքեան, ու աշակերտներ ընդունէին կուռուցանիին նոցա թէ իրենց զգացածը, որպիսի որ ըլլար, և թէ իր արտեւանք, որ էր իր անհատութիւնն, այն աստիճանի վրայ միակ արուեստ էր գրեթէ: Աշակերտներն, ի վարժարանց ուսանողներէն կը ծառայէին ընդ ընդ իրենց ինչպիսի-ուսանողներու. դորտաւորներն մէջ կկոչուին թիկնապատ պատրաստութիւն (մասաւ լեցնել), շուր կերել շրջող շաղապակցի աւել ծածկելով և և առանիին ամեն տեսակ ծառայութիւններ ընելով, մինչև իսկ վարպետող օրօրեօր օրօրեօր և ի իրը այս աշխատանքն իտացնելով: Բոլոր այս խառնանց հետ մէկտեղ նաև նուէր կը տանէին ստակատ եւրաքանակը. դաստիգիրք և Զատիկը, Ծննդեան րեւոյր ու առաւելագոյն վարպետներն ուսանը տօնի տարեկարճներունը. իրայ այսք ամենայնի ինքնիքեմի քանակ քարճը բնադր լուռչակն-ուսանողն պատրաստ ունէին խաբարագործայն իր զգաստութեան և ի իրտաւ աշակերտաց, ոյց ծնողը վարպետ, յանձնած աստի բարե ինի փր. «Եւրոպէ», «Փր Յնէ» սոսկիւն, որ օր իտաց, որ օր նշանակէ ոչ ինչ է թէ յմուտնէք, ինչ կուզէք արեւ իտացը երեսուցիկ թիւը այն կուռութիւնը որպիսի, շարապետ ու իտութիւն մը կուռնեմար: Այլ ինչ հետաքրքրական է խմանով թէ՛ կուռուցունիին այդ բարճարայնի իտութիւնը, — ուր այլ ինչ, բայց փեղական, Հնգբարան, Սլաւմա կարգի կարգի ընթերցողական տառանց հաստիքը և առանց օգտուելու: Իսկի գրելու ուսանիլն առնուողն 10 տարեկր կարծեմք. այն աստիճան միտման ձեռնադրները հայեան թէ կարելի կարող պայծա, դի ու միայն իտաւապատրաստը ունէին, այլ և ձեռնադր տառերէն է: Արդի թաղ. խոջող ղոց և այլ և այլ ժողովրդ. ստորաբաժաններն է ընթերցողական կզրի մասաւոր միջոցներով ժամանակի և ինչ փոքրեցեմքն աշակերտներն են:

Դառնալով դպրոցներուն շրջանին տակնիւ 30 տարի առաջ ժողովրդական տակնիւով որ սակաւ են առանիին ժողովրդն (դիտ. այդ անուան այլ անի շէնի այնք) որք հոնապակաւ բոլոր տղոց համար, ցարճութիւններն ապրիլիսի ղարդոցներն ունէին, որք առաւել թիւով աշակերտներ

անան պարունակել, և ոչ որպէս զի աւելի բարձր կըրնութիւն աւանդուի ի նոսա, ի զաղաղաբար զկար այլ մարին: Հետեւեալ կը բացդի առաջին վարժարան ի բաղադամել, ի ծոց Տիրայ մայր Ս. Եկեղեցոյ ֆիլոսոֆիան անուանով, ոյր ուսուցիչ կը Բագրատ Կորուն սկզբնապատճառ և յորդորէլ երկնաւ Կայիշտակ Տէր Պետրոս քահանայն: Այլ օրինակն կը հետիւն ոչ անագիտն նաև Ալլեքեսան ու մի զվիյ կին կը բացդունէ հինգ վարժարաններ Ալլեքեսանի հետեւեալ 5 թաղերու եկեղեցոցաց ծոցը:Արարք,Գայիշտակներ, Ս.Յան կոր, Նորաշէն և Հայկավանք:Առաջին չորսն կը մկրտուին Ս. Աւետարանաց չորս անուններովն: Բացայած բոլր վարժարաններն ալ աշակերտներով կը լեցուին անվճարպէս, սակայն ժամանակի զօրօր զվարար մարդիկը օտարվորեան տրամադրութիւններէն, օգուտ քաղել չեն գիտնար, և փոխանակ զպրոցական առբք մը կամ թուական սահմանելու, որովս կատարաւ եզեր Է Ժողովուրդն, ճի՛ր կը հնաոտութիւն կըրնութիւնը ու վարժարանաց իւրաքանչիւրին ծանօքը այն եկեղեցոյն սնունդին վրայ կը դնէ, որոյ ծոցը կը դնուէր վարժարանն և Եւլ ի փութարէն եկեղեցեաց այս զոգնութեան կ'որոշուէ ծռապայեցիկ վարժարաններն գլխաւորապէս ֆիլոսոֆաց, քաղէ, Իմբլեզաց յարուցանելու, և այս մտօք ալ զանազարք կը սահմանուի Իրեկրական Հեգարան, Սլաշմա, Ժամանաքը Նոր Կտակարան (Աւետարանէն վազաւ) և Նարիկ: Այլը վերջոյն աւարտումն չընաւ աւարտել էր, իսկ թէ ուղէին մնալ աշակերտողը, և իւրաքանակէն կարգաւ Եարական (ըզանեով) Զայտամուրը, վարք Սբարդը եւն: Սակայն խիստ բճեղք ընկացաւ արարելուն չափ կը շարունակէին զպրօց դնալ, և առաւել սովաւք երկնաքանին աւարտուէլ յետոյ յաճախողներն: Դպրոցական այլ ոգին և գրութիւնը անաշխարակ տեւեց մինչև 1860: Անոր մինչև հին Ժամանակ վարժարան, այն է 1870, սկսան հետադէտէ փոփոխի մտքերն ու զոչնէն զպրօցաց ինչեւ միշտակն, մինչև որ Խօր Ժամանակէն մէլ, այսինքն 1870էն ստիկն, փոփոխութեան ճիւղ մտար ի դպրոցս և վերջապէս յառաջ ընդին յերկար միշտակ: Բաց մեզ գնու հիւր ժամանակի վրայ պիտի յայտնէ: Եւ կը բռնեմք այդ ժամանակը իւր ըսկըրաւորութեան այն և հինարկութեան համալայն կամ արդիւնք ու հետեանք:

Թէպէտ և ամեն բանի սկզբնաւոր
թիւթիւնը կտաւորայք լինել գլխաւոր
բայք էթէ որ կարծաւոր զգուշանա և
այսպէս անել ուղիղ գործքեան մը վը
յոյ ձեռառ չլըլայ, խիտը վնասաւոր
հետեանքներ յաւաթ քերելու դիւր
մէտ կըլըլայ, ինչպէս որ վանայ վը
թարքանք քաղման անհեռառն եղ
նակն: Բանաւ դպրող ձրի, և պը
հանելը աշակերտ վասն դրոշմաւոր
ահա դպրչ տեսաւ վնասը Ժողովուր
ն յուրիւրեան դպրութիւն մը համե
րեց յայն: Եղեմնայ արմատաւոր
պաւորութիւն արեր է այս եղանակը
որ միշտ այսօր իսկ անհնար եղած
Ժողովրդէն դպրացական տուրք մը
կամ Թիպակ անելը, և մինչև այն
մընը դէտ կը գտնուին դրոշմներ որ
միակի գտնութիւն կը հաշմանք տըր
ցութեան վերաբերելով ուսմանը
տուրիւրը: մնեց այսպէս տեսած են
կ'անեն, և այսպէս պիտի ընծախանք
Յիշմանք արքէն թիւ մասնաւոր
տուները յանախելով կարգացող աշ
կերտները որչափ փոխադրութիւն կ'
նէին իրենց ուսուցչական վը
պետներուն: Որքեմն էթէ ի սկը
երը նոր դպրողը ըլ բացդեր, Թիպ
կամ տուրք մը սահմանուէր, ըն
պատահա չկայ երեքալորե Ժողովու
րեան ընդգնենութեան վըլայ: Ման
ւանդ որ դպրողները քաղցուին յեւ
այդ առանին վարձոցներուն շարուն
ութիւնն հզօրացուն են սղ սղաց
էր Թիպակաւութեան հասարակութե
նը:

Իսկ թէ ի՞նչ էին զպոքաց ուսումն
նակաւ վիճակի այն չըմանին մէջ-
մէջ հին Զաւանդի կը լրելնէր. — Ինչ
իշխեալ առւտրին վարժոցնիքու մի
տեսաւք, միայն սա սարքերութեան
որ առաջնոյն մէջ տղայք կ'ուսնե-
նակաւ իւր ձեռքովսն արուեստը, մի-
գուռ այդ վերջիններու մէջ այդ
կը զայսկեր ու նորա տեղ կը փո-
նակիք խո՞ր բազմութեան մի ստու-
գրն, զորն զսոս գտաւայնոյն ք Քաճիս
դարձակ վէպեր կրնան շինուիլ Դժ-

բողական այդ տիտուր կենսաքին վրայ : Ծառ երկար կը լինէր թէ ի՞նչ նոցա ծը-
րանքին անցած ինքնուրուպ ուղեքնի-
ստան : Կային վարժապետներն այնչափ
տղէտ , ամբարշտանք , դամամարա-
նայ , որոց մարդ իւր ոչխարք գտաւ
նուրի անցած կը տակալ յանձնէ :
Հառվական տանջարանապետներն այն-
չափ անգործ չէին ընդդէմ Գրիտու-
նէից ի ժամ մարդորոտութեան , որ-
չափ այն չուտա արարածներն որք
վարժապետն էին : Դնին տակ Յոգայ
հիւանդացուներով կենսանք , լեղապա-
տառ աներով միմեւումս արտէր լինի-
տալ , աչքը կուրցունէ , գլուխը հըն-
մել , ալլ ու ալլ անքանները գտաւը
հիւն , ալանջ վայելանքին , թիբը հըն-
քել կամ բքցնել , Ժամերով գլխովալը
կայներ , ձեւքի ու ոռքի զուգահեռն
արհեստ հռոչնէն , որբերով անթիբ պա-
նէն , բանտի ի նիւրսը , մաշերէ բըռ-
նելով յոգս ձօնէն ու զետիկ գարնի-
Քաւաքին մէջ ոտքը ի կարուարելու աս-
տիւանը որբըն ու կարպանցունը
ոսկորներն բեկանել վայրի հարուածը
սպլս , ու այլ այսպիսի գործողութիւնք
անս համառօտ պարտիքը մեր հէ-
ժամառնէ դպրոցաց՝ ի մասին աշակեր-
տաց ֆիզիքական դաստիարակութեան
իսկ մտաւորական ու բարոյակաւը ըն-
թեքցողաց կը լիցուում երեսկանքն :
Ա՛հ , կը տեւեմ՝ այս նկարագիրն ա-
նէն : Բայց պատմութիւնն անողորմ
երկալնէ տիրող կը պահանջէ պատմի-
չէն , որ կարենայ ամեն բան իւր իս-
կութեամբ երևան բերել , թէ սիրտ
սին , թէ փառաստան , թէ ողորբա-
կան ու թէ կատաղեցականք : Երբ
կը լինէմ վարժապետ կուրած այն
կենդանիներն , Հռոմայ տեսեալամարտ
կարեւորաց ծագման վրայ այնչափ
չեմ դարհուրեր , զի գոնէ ճոգա հա-
սակաւոր մեծ մարդիկ տառապիլ բըռ-
նէին իրենց կրից : Իսկ այս մեր ին-
քան վարժապետներն փոքրիկ ու տկար մա-
նուկներուն հետ կը անցնէին այնպէս
ինչպէս որ միշին դարուն Հայկիցն
մաշկապապաց հետ : Օրն ի բունս ա-
ռիկ կը փնտռէին ծեծել տղաքներն
որ յանգաւոր գտներուն համար չէին
խցընէ 100 տարեկ մէկէ պատմութեան
Հերովդէսեան դրութեամբ , առան-
մաստիւրն թէ մի անեղջի չղատապա-
տելուն համար 100 ամեկարորե՞նչ
պատմիւ արձակելու տկարները կը տիր-
այթմ : Տղայք չգիտինք բնա թէ ո՞ր
բան պատժող արժանի է ու որու
յոցանքն չէր : Վարժապետաց օրէն-
քը ու ուղղութիւնը միշտ կը փոփոխ-
ուէր , ինչ որ երբեք զողովի համար
ուշեցա , այսօր անհրաժեշտ կարա-
նանք , ու երեկին դատապարտուած
այսօր գովութեամբ կը հուշակուէր : Ա-
մենէն աւելի այն օր այնչափ ու
համարներ գինը վարժապետին , յորու-
աւելի տղայ ծեծած էր , զի օծու-
նէր ծեծման բուն նման ի հողի դատաւոր-
ութեան : Հիւսնեան օրն արայցարայ գա-
ղափար կրնայ տալ նոյն ատենի վար-
ժապանաց վրայ : Աշակերտներէն մի-

դուրեկելով փախուս. դպրոցաց մեկին
վարձատեղան իւր հետևեալ առած 3—
չափաւորաա աշուկերունեն այնքացաւ
տեւեն ճնշապաւոր, գլուխ ետաց (կայ-
ծեմ տաքն ալ բուպիկ) իբր 20 վայր-
կեան տեղեր, փախաւաւախին տուե-
աւ Նա աշկին մի բարձրաբարձ ծառ-
եղած՝ նստաւ: Վարձատեղան նախ ի-
հետ բերած տղոց կը հրամայէ ծառ-
եղեն, երբ նոցա կը փախաւաւոծու-
վորէն, ինքն աճեալով կը կարող
բայց տեսնելով մի ծառին գլուխ
գտնուողը աճապին կոճղ մը կտորա-
խը գլխուն պստի լիցցուել, վար կը
նայ ալ կը մեկնէ: Գրեան երեսպայ-
բայրը ընկճեցողք Թէ ի՞նչ պիտի
նէր, երբ յայդդէր բռնէլ իւր Թի-
ուսա որոր, որ այնուհետև կըստի
ուրա ծառապիլ դպրոցէն:

Ընդհանուր ստորադիվիզի կար
մասունքն երկայն ջերկերին օրակա
կեր երբեք ծած ապահովություններն պա
կեցնել վարժարանաց մէջ և ինքէ վ
եր այն՝ որ ցերկերներ քանապա վա
ժառկեցին զիւրծ ինկելու դժգոյշ
թիւնն ունէր։ Այժմեան ալ ստի
ուած էին Մորիտար գիրկը նստ
զիւրծէր, եթէ չէին ուզէր դանձ
ուել չարապաշտ։ Երբեմն զայն մի ա
թուն փղան պատմելու համար
չէր որոշուեր զի անտրկիւիկ կե
տուն իր ձեռնարկ։ Իւր զօր պատ
20-30 իրօք քնաքած խեղճ տղա
ներն ալ կարգաւ ուժգնակիւ կը ծծե
ֆոնիկար մանկավարժան, այս փու
ղուժ վարժունքը պատմութիւն, երա
բայժար ահաբեկութիւն և նորա

տառեւք այլ և այլ արտասիրութեանց ։
Փայկիկ արգելեանք ծնեծնելով զուս-
անցող անտիր խաւքն (այսպէս կը
կոչուէին օշմանակ վարժագետք) կա-
մէն որք դիտամք տղոց նման միջ-
ցին հաւեկին և տարօրինակ ձայնե-
ր կ'արձակէին ։ Երբ տղանք զգուս վեր-
ցնելով դիտէին, կը խոյանային առ-
վիշներն և կարգաւ կը դանէին, և
դէպի իմ ձայնարարութիւն և համա-
րէին ։ Երբեմն ալ կ'ոխելով տղոց կռու-
նախերն կը քաշէին, և ով որ արթն-
նար կամ հաւառք մ'արձակէր, փայ-
ն կ'արտառէին կընդդէմ ։ Բայց չէ
աւելի աշխտօք էին խաւքներն, որ-
պէս զի մի տղայ անդամ շտտով չնն-
լած իջկիկին հանած անմուռն ու
անշարժ կամայօղի մը կը պտտէին
զպրօքին հէլ ։ որուն աչքը որ բաց
լինէր, հոգ կը հետէնէ մէջը ։ Այս-
պէտով խիտ շատեր փնտռեցան ։

Կը կարճեմ այս նկարագրին թէ և
դետ շատ բաներ կան, որք այս կար-
գիւն կը պատկանէին ։ Բոլոր այս խա-
ժօնութեանց հետ աղակերտք շատ ան-
գամ տուէրներ ալ կը տանէին վարժա-
պետաց, մի կողմէն նոցա ցտտով իւ-
րեանց համար, եւ ուր թէ առ սի-
ւոյ ։ Ընտղոր կարճեմ թէ զպրօք ա-
սեւ այն էր, ինչ որ կար. ուստի որու
էջին ցուէր, այս ընդհակառակն որու
տեսն աւելի ծծծուէր, շարժարուէր
վարժապետան, ձեռոյն այնչափ բռն կը
մնար, զի Վլոր սերէ տէր թառտէ ։
կեղեյն ։ Իսկ այս ամէնի զիմաց աշա-
կերտաց ուսանելիքն ի՞նչ էր, արդէն
բանձ եմ, ու կարգապ յնաբեր և
գրել անուն եմ կամ անական մը
աւանդ խրատ. հետ կապել կրնալու ։
Գլխաւոր կարեւորութիւնն ունէր եկե-
ղիցական երեսօտութիւնը ։ Մատենա-
դէր կը ցուցնէին ձայնարար երեսօտ-
իւնն, որք հիացման առարկայ կը
դառնային, հոգ չէ թէ ստորապար-
թիւն մ'անգագ վրէն կ'որար գրել
վարժապետաց իսկ հնօղ մտքով
վար ըլաւ, միանշան ինքնակազմե-
լէին։Աւելորդ է ըսել որ բոլոր պրօք
նշան չլուսածով իսկ տեղը, մինչ և
անաւորդապաշէկ էին ։ Դասարան զվար-
ջորին միտան իմեանց տրա՛հ կը նըս-
տէին աղակերպ, որոց ոչ կարգ
չայտն էր, ոչ բաժանումն ։ Գրած
դռնի և նստարանին գաղափարն ան
գամ անմտած չէ ։ Զբոսումն, ար-
ձակարկ, ցորկութան քուէն էր ։

Այս է ահա համառոտ պատկեր
վանայ կրթական պատմութեան հի
թառմանին մինչև 1870, որմէ յետո
եղած վիճակին վրայ կը խօսինք յա
ջորդ յօդուածով ոչ անադան :

Այդ հին խառնուրդ կը պարունակ
երբ 40 տարւան զգրոցական չըլա
մը, յորով ա. նուաշն 12000 աշա
կերտ դպրոց մտած, ելած է. իսկ ա
սոր, փաստն, որ նոյն չըլանի ա
ղիւնը համարող 12 դրացի ա
գամ չկոյ: Այժմն բոլոր ընտրող
ընտրելի ժողովուրդը այդ չըլանին
պատահին:

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵՍ.

թերէ. Էֆէր.—Վանաստ մուգըն
Մարդոս Նարմանէնէ Եֆէստրիի
Հիմմէթ Խտիւպ ԹաՀըրի վէ իրս
Իմիտիկ չու մէքթուպըն միւն
րիճաթը հէր նէ դատար վան մի
քտաթիւլի աթիգւատընա միւնն
սըր պուրնմագտա իստէ, մէք
թուպը մէքըրուտէ Թաթիկ
պէննա ոլունա հալ ու ուտու
զալիմանէ պունտան 15—20
նէտէն Ելվէլքի ումուս միլլէթ
միլլ մէքէպլէրինտէ տէ ճարի
մէրի օլունուրնտան, մէքթուս
մէքըրի պունտէրիճաթընա
միլլէթ Իմիպար օլունապիլի
Լալլըն, համտ օլունէ, շիմ
հալքի մէքթէպտէ պու իս
հալլեր վուգուա կէմէկպ, պո
թա ԹաՀըր մէմուրյիթտէ պո
լունմատտա վէ աթիպալէ լու
իկ մուսաթէն օլունաքըն նաս
հաթ Խտիմէքտէ, վէ նասիհ
տաթի քտար վէ Թէհէրի Իթմէպ
կի հատէ, տիհէր պիւր միւնագ
թըր մանէվիէ Իթա օլունմագ
տար:

Շիմոն մեթոքլէրտէ հօռա
դալֆա տէնիկէն զօրպալար պո
լունմամադտա, վէ չօռուգլ
տա հիշ տայադ զօրգուսլը
ու մէտրիֆտէն մահրուս դալ
մադտա տըրլար :

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ՀՈՒՄՆՈՒ

Շէհրի մեղքիւր մուխսիւրիմիզս
կէլէն պիր վարազա տըր .

ᄃᆞᆫ

• • • ሆኑኑህቆ

[illegible]

Ի վերջոստիկ մուճակեց՝ Ի պղծութեան
մեծը ուղարկումս Դէլի վէճէ Շո-
նու իրմէնի մէջը՝ Ի պիլիքի մէջ
հայկա՛նքն ապահ ի ին, մուսալման
րէն ընէտի մարտիքն ի իրիկէն ի
յիս օրումս մարտապետեմէս
յն՝ ի միտքի պէքս ի մեծքս
ստուգը մահալը մէջքիս մուկ-
րի թարափքն տան ետը լմը
րազ, Թէ չեմ ուր ի վեր
սընտա պիր պէտմ հեծօրիկ մե-
տի՛) տե՛տքս միտքի սօրն, չե՛ղ
վէ՛վամ ի իմիջ տիր Կի՛) չար
վիրէքտն օլտուղը մալի մա-
րէք տե սահի՛ն նաղարըլլա
գըլա մահա՛նքն տան, վէ՛
խաւսա պիլիք մարտիքը հա-
տալի վերիէ մէն են ի կնտեմ,
պապտն իւմալ: վա՛նի ին պ-
րէ հայի յիստալարն պիլիք
վալը՝ ի կէշի վերէ մեքն օլտու-
րըն մաթէն սալի պէնան
մալի պիրը մեք գումուն, պու-
տաւսա վերմէքն օլտուղը
ի մաթիլարն, անազ պիր
մալիպտն ի պարէթ պուլուն
նըն վէ զալի չիւմ պատեհու-
հարրիքի մէք թուպ չնհա-
լըւր ճէալիսինն ուլուն ու-
պիլիքն նատանճա խաւմ օլ-
լարըն տէրմիյան ի թիքտեմ
րա, մէք ճէալ չիւլին նիգալ ու-
թի ի իղապան չալըն ի լարն
վէ շարէն ճէալ թիքն գալըն
օլանլարն հազալըլըլարըն
տիլիմիդ հալըն, անիքտեմ
ի ի թիքտեմ օլտուղ մեքա
հնուպ ի տէրէք, նիգալ չիւ
նատեպէթ թիգ վէ հաղաթ
լէ թեամիլէն մուղալիր պուլուն
ալիքն տիլիք մալմիլ տիր

տան իրի մասն ազտեմէն ի
օրումնսն իրի վարձագլապտին
կըսընէն տասն զիւրառե էն
էն իր վրիտարք թէպիտին
իսէ օնու ալը զօմագ լաղը
իւրէն, երկուիթ ու իւրթ
պիւթիւնսն կ'ընէն ընտո
նարագ, տարընը միւնաստե
արանըլըպ, մէքընէպիւնսն
հալինէն սեպէպ օրանըլըլ
պիւրը մէքըն ու տարին ճէմէֆ
օյմըլ մէն պու կ'ընէն կ'ըն
թէպիւնսն ու րէնէֆտ օյանս սե
թինէն սիւրընթ իթմթտե
լունմնըլ արըլ ք

Ի վիճակ շուրաքաղը պէտք
տէրիդ քի (քէտի մարիֆէ
թառնի օլունս վարթապետ
մէսի՝ հաղիքաթը հալէ քի
լէն մուշայիր պուրնմագա
պիղ նէ՝ վարթապետ ճէլպի
սէթա օլմուլը տըր , վէ նէ՝
խուսուս ինչիւ պիթ թէչէս
սաթմա օլէ միւսաթիլէտէ
լունմուլը տըր :

Քէնտախիլէ պէրապէր,
քիմնէլէր տախի քէք ալէա
լիւրէր քիւ, քէօր քէօրունա
ժապէտ կէթիւրթմէք մօտս
գարշէ հէր վազթ իթիւր
պուլունուպ մուխալէֆէթ
չիմ տիր :

տենն պիտի՝ մուսախիշէն տօթխու-
մուշով : Ենթանոտի մարիթիթիկէն վէ
տակիկեր տողորուտան տողորպա
թաղ : Խօրհուրդուեն պիր թէնէկ-
ըաֆըլլա կէմիշ օլտուգլալար : Վե-
նանէն իմ Թային մատտէսի տարիի
հիննէ քենտի գարալուսիյա իճրա
օլունտուղու : հէր քէսէ վէ հաթ-
թա քէնտիսիննէ տարիի մալիւմ ի-
քէն : գալգըպտա պէօթու ւալէնէն
վէ հաթթիթ կաղէնիւմ սիւթիւն :
Իրինտէն հազըւաթը հալէ տի-
կէր պիր քէնէկ վէրէրէք «վար-
թապետ» քէնտի մարիթիթիկէն
Թային օլունտու» : տիքէսի տողոր-
տու : պէօթիկէնք պիր համապախ-
սալլըրը : Պունտան մատաւ
մուսախիշէն յ : ենթէնտի՝ մուսախ-
իշէն վիթթաթթետէն Էէտ Ղէշիւ-
իւմիտըր պէքէնէնքէն օլտուղու
մուղա տարի վէրմիշ օլտու
ղուսուզ մալիւմաթա բէք տէսա
հիւշ Զազալըլլա պպքթամաթեւ
նաղըրէն վէ պիրէ պիլմաթաթըր
հազքը վէրէնէնէն հէնէկինի վէ պո-
խուտուտա վէրմէքտէ օլտուղու
մուզ մալիւմաթըն Նիւմայիտէն ի-
պարթիկ պօլուկնտուղունու իւլվի
իլլէմիշ տիր :

Մուսմիլիէյն տաթմուսուզու
ճէհալէթի, վէ հօնաւար մէսէնէ
սինտէ պիր Նիկիթթէ մախուսէ ի
չիւն չալըթը մուվաֆֆազ օլա
մատըրը՝ պու իֆատէսիլէ կէօլ
չարքաճազ սուրբմէն դահր
չըգըթ սորը, խուսուր մէգըի
իչիւն օլ վալթըր եւպաղըրընէ պի
պէնտտէ շու Պէճհ իւն պէեւ
էֆընար իմմիշ իտիթ Աքիմի ի
մասնէ Սիւսազ էֆօ, շէնքիմի
միլլէթ մէքթէպի մաքսըրիւրի
նէ թալին օլունմուշ սորը, իֆէ
տիլ մուսմիլիէյն զէնտի վալթի
մուգատտէսէլընտէ գուստ
իմմիլէյն, զիլըր իտարէլէյնի
թէվօի օլունաւ չակիրտարն
լազգըլաթընա տաիլ թէտապ
րը ֆիլիլիտէ պուլունարը
միլլէթ վէ վաթմա Ֆայիտէ
ազալար եւթիլտիմէք իչիւն
ման ու տիլ չալընազլաթը
մէնուլ իթմէրէյիլը, վէ եհալ
իթիթազն տաիլ շու վէճհ իւ
լալէլ մէգաւ իթմիշ իտիմ Աֆ
գաթ պունուշ իւն պիր վաղի
իքմալ իտիլիշ զան օլունաթը
պիր մէքթէպ հօնալար նա
իթմէք իւն օլ մէքթէպին թա
գը թէրգըգաւա տէվամ
մէքտէ օլունդունա տալիր
էմիլիէթ հասըր իթմէք, ումա
ալիտ օլուն պիր իչտէ վէ պիլլ
սա, ուլումմա ֆիւնուշ մէ թ
լիմ ու թէրպիլէ մէսէլէսինտէ
էրաւիլ վէ հէ հիւսիլ պիր շա
օրն էսալիտ մէմուլուն գալի
տնէ պէքթմէք քեւրըր զաիլ օլ
յըպ, գաիտէ վէ մանթը
մուլպիր պիր հալ տըր, վէ է
մէքթէպ մէսէլէսինտէ զեմա
իւսապըր չարըրը վէ մէպտէ
գաւար ու թէտալիրէտէ տէպ
օլունաճազ իտէ, մէքթէպ նա
նա պիր գալէ սարֆ օլունմա
տահա խալըրը Թըք վէ շալ
հիւմ վէ զալթիհիւմ

Տօթթուումը Ա. Էֆենտի՛ ղիս
սիգե արևա խտբիմ՝ քի շու ին
տեխնիկիզտե բեի րե ասենապա
գադամետեպ ղե ինտելեկտ
դեբի՝ օլան թարաֆտաղըզ
հեթիմ հա՛նըկ նօգթապա
կարեթ իր. մեղքեի ինքա
լեթմիզտեի տահա գլխատե՛.
Թարաֆանն ղե մենաֆիի
մուսիկենն ինթիյամթը արաիւր
տուրեթեմ կեթօմեթը տիկեի
ինքատե օլապիլի՛ր մի իտիանա
պու իֆատեխնիկիզին՝ մանեի
սիզտեի պաշապ աննամայան
հիշ պիւր ըրմա՛ն տահա վաշիւր
անապա Սիւր, Էկեղլի՛ Էվվեմ
պենտմիզիզ օգումայաքազ
Եյալուժպա օնե մանեի շեթե
իր. մեթթուպտուռնուր գաթ
ալմազ թենեղգլիլինա՛ն պուր
տեռնուզ իսե, աօրըռուա աթ ի
պուրսիղլե տեռեկ տեր. Է
հեթիլ թեթմիպի՛ն օգուտուա
սմեղրա,գաճմե՛ն ալմայա լուրի

